

Vicariaat Onderwijs
Mechelen-Brussel

COLOFON

VONDeIing

Digitaal tijdschrift (4x/jaar)

Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom Mechelen-Brussel
Frederik De Merodestraat 18,
2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)
Info.mb@katholiekonderwijs.vlaanderen
www.vikom.be

Redactie:

Guido François
Jürgen Mettepenningen

Tekst + foto's:

Guido François
(tenzij anders vermeld)

Verantwoordelijke uitgever:

Jürgen Mettepenningen

VONDeIing

Digitaal tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 34 – april 2020

INHOUD

REDACTIONEEL	1
In goede en kwade dagen	2
ACTUALIA	3
Nieuwe scholengemeenschappen in een veranderd onderwijslandschap - Aartsbisdom Mechelen-Brussel	3
Vorming (Ver)bouwen van onderwijsinfrastructuur	9
Samenwerkingsovereenkomst BOS Leuven	11
VIERINGEN, CONFERENTIES, STUDIEDAGEN...	16
Colloquium Buitengewoon Onderwijs 29-31 januari 2020	16
De Dag van de godsdienst 18 februari 2020	24
Congres Warm water IV	26
PERSONALIA	29
Nieuwjaarsreceptie vicariaat onderwijs 9-01-2020	29
Jürgen Mettepenningen bij paus Franciscus	30
Een kleine overweging rond 'virussen' en 'vaccins'	30

Wil je snel naar het artikel dat je interesseert, klik dan op de titel.

REDACTIONEEL

IN GOEDE EN KWADE DAGEN

Beste lezer, collega

In deze onrustige en spannende tijd voelt het goed aan ons met elkaar verbonden te weten. Samen dragen we de onzekerheid in hart, functie en school: hoe gaat alles evolueren, volstaan de maatregelen om ons en onze omgeving te sparen? En na alle vragen rond mensen en gezondheid: wat met het vervolg van het schooljaar? We zijn verbonden door die vragen, maar nog meer door de gezamenlijk gedragen hoop op beterschap. En door de inspanningen als ons steentje om tot die beterschap bij te dragen.

Om onze verbondenheid mee tot uitdrukking te brengen, hebben tekens van ‘het gewone leven zoals het altijd was’ ook soms hun belang. Daarom beslisten we dit nummer van VONDeling dan toch te publiceren, waarvoor ik Guido François erkentelijk ben.

Belangrijker dan dit nummer lijkt me echter de zoekende blik naar Boven. Onze inspiratie is er immers in goede en kwade dagen. De Vader van Jezus is een God van nabijheid die een luisterend oor heeft voor zijn volk, zo vertrouwen wij. Vandaar geen uitgebreid woord van mij, maar een eenvoudig gebed tot God om ons nabij te zijn. Misschien kunnen we het samen zeggen, elk op zijn plaats, verbonden in gebed:

God
Vader mogen wij U noemen
omdat U over ons waakt met uw alziende en barmhartige blik.
Wil U het lijden, de pijn en de angst aantrekken
van uw volk onderweg met hun vragen en hoop.
Leg uw hand zegenend en genezend op het hoofd van alle zieken,
wees hoeksteen van de hoop van allen die zich wenden tot U,
geef kracht en moed aan de mensen die vechten tegen het virus,
wees hun geliefden en naasten nabij in hun vragen en ontzetting,
sterk al onze leerlingen, ouders, personeel, directies, bestuurders
op de weg doorheen deze crisis, naar een toekomst
waar we U blijvend willen danken
voor uw nabijheid
als onze Vader.
Amen

Jürgen Mettepenningen
bisschoppelijk afgevaardigde Onderwijs

ACTUALIA

NIEUWE SCHOLENGEMEENSCHAPPEN IN EEN VERANDERD ONDERWIJSLANDSCHAP - AARTSBISDOM MECHELEN-BRUSSEL

Op 1 september 2020 gaat de nieuwe zesjarige cyclus van scholengemeenschappen van start. Zoals in een vroeger artikel (VONDeeling nr 31, juli 2019) al aangegeven, zijn er niet zoveel wijzigingen in het secundair onderwijs, maar des te meer in het basisonderwijs. Dat heeft vooral te maken met het proces van bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS). Die evolutie heeft het landschap van scholengemeenschappen basisonderwijs drastisch gewijzigd.

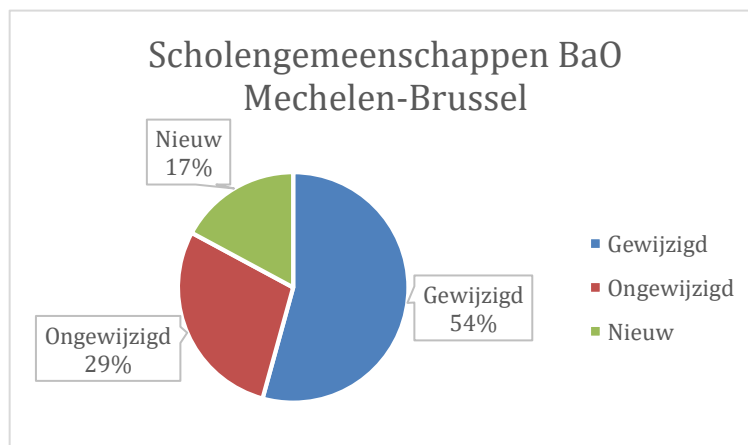
De Diocesane Plannings- en Coördinatiecommissies (DPCC) voor het basis- en het secundair onderwijs heeft alle aanvragen besproken en in haar vergaderingen van 11 en 13 februari 2020 allemaal goedgekeurd. Graag publiceren we hierbij een overzicht, met een beknopte situering en het aantal (gewogen) leerlingen per scholengemeenschap.

Basisonderwijs

In het basisonderwijs ziet het landschap er helemaal anders uit dan nu, onder invloed van de BOS-operaties die er plaatsgevonden hebben. Van de drieënveertig scholengemeenschappen die nu bestaan, blijven er vanaf september 2020 nog vijfendertig over (81,4%). Scholen die door een BOS-operatie samen onder één schoolbestuur kwamen vanuit verschillende scholengemeenschappen werden gegroepeerd in één nieuw-samengestelde scholengemeenschap. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de SG Ignatius Rand, SG KOMO (Katholiek Onderwijs Mechelen en Omgeving) en SG Katholiek Basisonderwijs KITOS. Andere scholen die niet aansloten, moesten dan op zoek naar nieuwe partners om samen een nieuwe scholengemeenschap te vormen, zoals bijvoorbeeld in de regio Halle-Sint-Pieters-Leeuw (SG XXX – voorlopige naam) en Mechelen (SG Samba Plus).

Soms werd een bestaande SG te klein om de norm van 900 leerlingen te kunnen blijven garanderen en moest ze samensmelten met een andere, bijvoorbeeld SG Katholiek Onderwijs Brussel-Zuid en Groene Vallei. In sommige gevallen vond men de groep die ontstaan was door een bestuurlijke fusie te groot en heeft men hem administratief opgesplitst in twee kleinere entiteiten, onder een gezamenlijke coördinatie. Dat is het geval voor SG Leuven Zuid, die in een nieuwe samenstelling koos voor opsplitsing in SG Cluster a en SG Cluster b. De vzw Sint-Goedele Brussel had zich al vroeger in twee SG'en opgesplitst. De Annuntiaten in Brussel doen iets gelijkaardigs met KIOBASIS en KatOBASIS.

Slechts tien scholengemeenschappen van de vijfendertig (29%) blijven ongewijzigd van naam en samenstelling, van sommige blijft de basis overeind en komen er nieuwe partners bij of vallen er weg. Daarbij verandert soms de naam. Enkele nieuw gevormde scholengemeenschappen hebben nog geen nieuwe naam gekregen en hanteren een voorlopige naam. Die zullen ze wel bekend moeten maken op het moment dat

ze de formulieren voor AgODi moeten insturen tegen 15 juni 2020. We tellen zes nieuwe scholengemeenschappen (17%). Negentien scholengemeenschappen (54%) zijn gewijzigd, ofwel aangevuld of verminderd in aantal scholen.

Alle basisscholen gewoon en buitengewoon onderwijs in het aartsbisdom vinden uiteindelijk onderdak in de een of andere scholengemeenschap. Nergens is er een netoverschrijdende scholengemeenschap, wel twee bisdomoverschrijdende: in SG Kansrijk -met scholen uit bisdom Antwerpen - en SG Crescendo, de voorlopige naam van de scholengemeenschap in regio Aarschot, waar de scholen van Ramsel (bisdom Antwerpen) bij betrokken zijn.

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de scholengemeenschappen basisonderwijs, met vermelding van de nieuwe en de vorige naam, de regio waarin ze gesitueerd zijn, of ze al dan niet gewijzigd zijn en – als ze niet nieuw zijn - hoeveel scholen er toe- en uitgetreden zijn. Tot slot vermelden we hoeveel scholen ze tellen.

Overzicht scholengemeenschappen basisonderwijs aartsbisdom Mechelen-Brussel

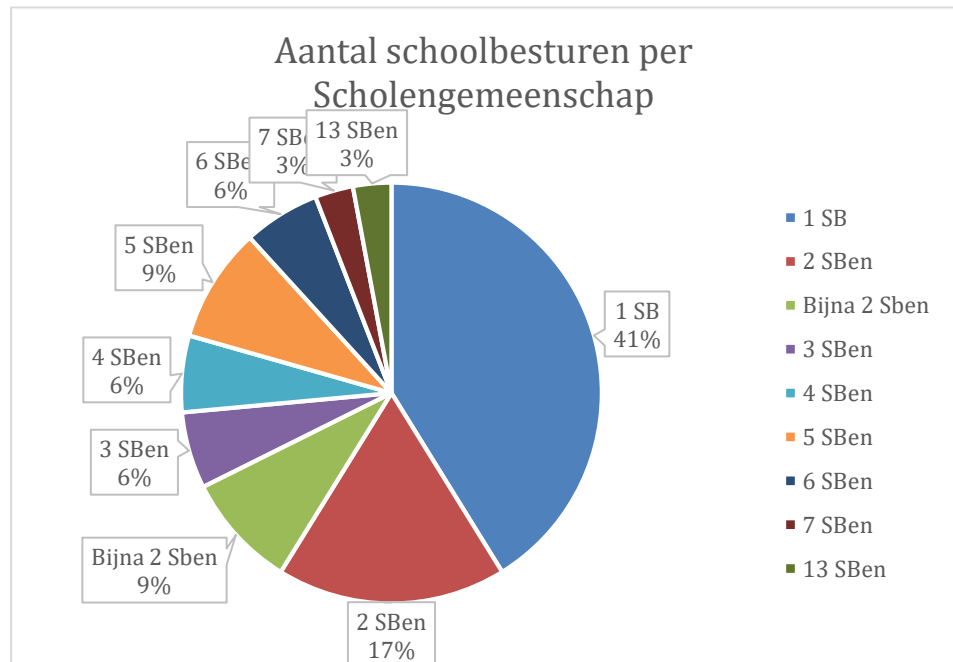
Naam SG	Vorige naam	Regio	Status	in	uit	scholen
BruNo	idem	Haren, Laken, Neder-Over-Heembeek, Schaarbeek-	Ongewijzigd	0	0	7
Cluster a	Leuven-zuid en deel van Zoniën	Heverlee, Bertem, Neerijse, Velttem-Beisem	Gewijzigd	2	3	6
Cluster b	Leuven-zuid en deel van PLUS	Kessel-Lo, Sint-Joris-Weert, Oud-Heverlee	Gewijzigd	5		7
Crescendo	De Parel & deel de Driepas	Aarschot-Betekom, Houwaart, Baal, Tremelo, Rotselaar, Ramsel	Nieuw	0	0	9
De Zevenster	idem	Zaventem, Erps-Kwerps, Perk, Steenokkerzeel, Nossegem en Sterrebeek	Ongewijzigd	0	0	7
Donche	idem	Lennik, Roosdaal, Herne, Gooik, Essene, St-Kath.-Lombeek	Gewijzigd	1	2	8
Hopsasa	idem	Asse, Opwijk	Ongewijzigd	0	0	6
Ignatius Rand	Vrije Scholen Grimbergen De Parel & Wemmel-Meise	Grimbergen, Meise, Wemmel	Nieuw	0	0	8
Kansrijk	idem	deel bisdom A'pen, deel Noord-Oost-Brabant	Ongewijzigd	0	0	17
Katholiek BaO Kitos	De Pelgrim en deel van Samba, Willebroek en ZWHeMM	Mechelen, Duffel, Muizen, Sint-Katelijne-Waver en Willebroek	Aangevuld	5	0	9
KOBZ+Groene Vallei (naam nog te bepalen)	deel van KOBZ en Groene Vallei	Ukkel, Vorst, Oudergem, St.-Lambrechts-Woluwe en Watermaal-Bosvoorde	Nieuw	0	0	10
Katholieke Scholen Groot-Bornem	idem	Bornem, Mariakerke	Ongewijzigd	0	0	3
KatOBASIS	ANeMOon + deel van KOBZ	Anderlecht, Sint-Gillis, Vorst	Gewijzigd	2	2	8
Kinderkosmos Plus	Kabadi + Spoor 7	Diest, Scherpenheuvel, Assent, Molenbeek- Wersbeek en Waanrode	Aangevuld	6	1	12
KIOBASIS	SAS-SG Annuntiaten-Sint-Jan	Brussel, Elsene, Koekelberg, Schaarbeek, St-Jans-Molenbeek, Sint-Pieters-Woluwe en Sint-Lambrechts-Woluwe	Gewijzigd	2	2	12

Naam SG	Vorige naam	Regio	Status	In	Uit	scholen
Klaveren 7	idem	Schaarbeek, Evere, Brussel, Sint-Jans-Molenbeek	Verminderd	0	1	8
KOMO	De Ranken en deel van ZWHeMM, Willebroek en Samba	Mechelen, Bonheiden, Hofstade, Hombeek, Weerde, Willebroek en Sint-Katelijne-Waver	Aangevuld	7	7	18
KOMop	Katholiek basisonderwijs Brussegem-Merchtem-Op-pem	Brussegem, Merchtem, Meise	Ongewijzigd	0	0	5
KORHA Basis	Deel van De Zevensprong, Pajottenland, Zoniënrand en Sint-Pieters-Leeuw	Halle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Pepingen	Nieuw	0	0	11
K.O.R.Z.O	idem	Zoutleeuw, Linter, Geetbets en Kortenaak	Ongewijzigd	0	0	10
Leuven-Hageland	KBS Leuven, Hageland e.a.	Leuven, Hageland, Bierbeek, Heverlee, Wijgmaal	Nieuw	0	0	18
NoordRand	idem	Vilvoorde, Machelen, Diegem	Ongewijzigd	0	0	9
Noordwest-Bra-bant	idem	Londerzeel, Kapelle-op-den-Bos	Ongewijzigd	0	0	7
Polaris	Dynamo 7 & deel van Hageland en van Driepas-	Haacht, Boortmeerbeek, Rotse-laar, Wilsele, Holsbeek, Tremelo	Aangevuld	4	0	15
Puurs-Sint-Amants	idem	Puurs en Sint-Amants	Ongewijzigd	0	0	8
SAMBA	SAMBA	Mechelen, OLV-Waver, Duffel en Zemst	Gewijzigd	1	4	4
Samen voor beter	Idem+ deel van Pajotten-Rand	Dilbeek, Ternat, Lennik, Roosdaal, Borchtlombeek en Liedekerke	Aangevuld	3	0	16
Sint-Goedele Basis-onderwijs 1	idem	Anderlecht, Etterbeek, Jette, Laken, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe	Gewijzigd	1	1	9
Sint-Goedele Basis-onderwijs 2	idem	Anderlecht, Ganshoren, Sint-Jans-Molenbeek, Zellik	Aangevuld	3	0	8
Sint-Michiel	idem	Brussel centrum, Anderlecht, Sint-Agatha-Berchem	Gewijzigd	2	1	6
TUMULI	idem	Tienen, Hoegaarden, Landen, Hoeleden	Aangevuld	1	0	11
Type-X (werknaam)	PLUS & deel van Zoniënrand en SKBL	Leuven, Herent, Huldenberg, Heverlee, Kessel-Lo	Gewijzigd	4	8	11
XXX (naam nog te bepalen)	Deel van De Zevensprong, Sint-Pieters-Leeuw, Donche en Pajottenland	Halle, Lembeek, Kester en Sint-Pieters-Leeuw	Nieuw	0	0	8
Zoniënrand	idem	Overijse, Hoeilaart, Tervuren	Verminderd	0	3	9
Zoniënrand	idem	Beersel, Alsemberg, Dworp	Verminderd	0	3	4

In de tabel die volgt hernemen we het overzicht, maar voegen we naast het aantal scholen ook toe over hoeveel verschillende schoolbesturen het gaat en hoeveel leerlingen de scholengemeenschappen tellen. Bij dat aantal maken we een onderscheid tussen het werkelijke aantal, op basis van de februari-telling 2020, en het gewogen aantal. Op leerlingen van het buitengewoon basisonderwijs past de overheid immers een coëfficiënt toe van 1,9. Daardoor tellen die bijna dubbel mee voor de omkadering waarop een scholengemeenschap kan rekenen. Scholengemeenschappen die scholen voor buitengewoon onderwijs in hun groep hebben, zien in die kolom een hoger getal verschijnen.

Vaststellingen:

Veertien scholengemeenschappen (40%) ressorteren onder één schoolbestuur, waarvan één SG bijna. Zes SG'en tellen slechts twee schoolbesturen. Voor nog eens drie SG'en is dat binnenkort het geval omdat de besturen van plan zijn om te fuseren en al tot een personele unie behoren. Twee SG'en zullen nog een tijd met drie schoolbesturen voort-

werken. Daarna volgen twee SG'en met twee schoolbesturen, drie met vijf, twee met zes en één met zeven. Het hoogste aantal besturen (dertien) tellen we bij de SG Leuven-Hageland, maar daar houden we er rekening mee dat er een BOS-proces op gang is, dat minstens die groep op termijn onder één schoolbestuur zou kunnen brengen. Ze maken nu al deel uit van eenzelfde cluster binnen de BOS-operatie regio Leuven. Er is in elk geval een sterke reductie van het aantal verschillende schoolbesturen. We durven hopen dat die evolutie de besluitvorming binnen scholengemeenschappen vlotter kan doen verlopen.

Naam SG	# scholen	# SBen	# lln	Gewogen
BruNo	7	3	1681	1681
Cluster a	6	3 (bijna 2)	1909	1909
Cluster b	7	3 (bijna 2)	2126	2126
Crescendo	9	1	2856	2856
De Zevenster	7	6	2634	2634
Donche	8	2	2815	2815
Hopsasa	6	3	1764	1764
Ignatius Rand	8	1	2829	2829
Kansrijk	17	1	4455	4455
Katholiek Basisonderwijs Kitos	9	1	2958	2958
Katholieke Scholen Groot-Bornem	3	1	1571	1571
KatOBASIS	8	3 (bijna 1)	1503	1503
Kinderkosmos Plus	12	7 (bijna 2)	2441	2609
KIOBASIS	12	2	2666	2758
Klaveren 7	8	7	1725	1725
KOBZ+Groene Vallei	10	7	2027	2027
KOMO	18	1	5275	5485
KOMop	5	4	1212	1212
KORHA Basis	11	1	3867	3867
K.O.R.Z.O	10	1	2148	2209
Leuven-Hageland	17	13	4358	4546
NoordRand	9	1	2745	2818
Noordwest-Brabant	7	2	1911	1911
Polaris	15	2	3576	3791

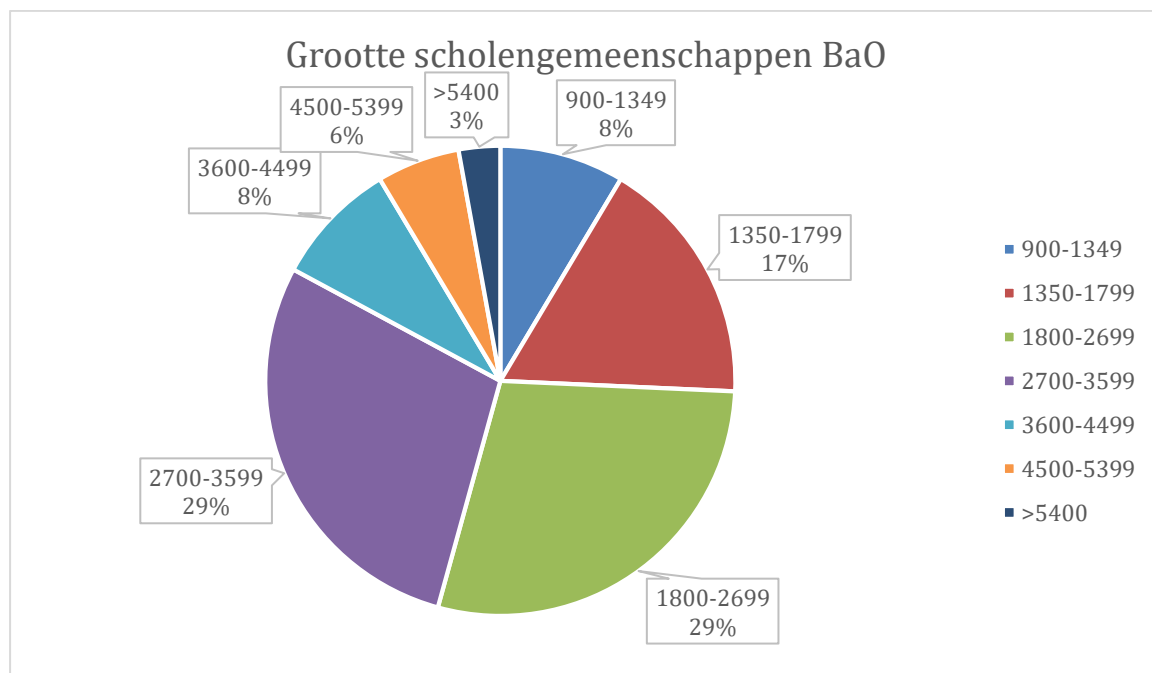
Naam SG	# scholen	# SBen	# lln	Gewogen
Puurs-Sint-Amands	8	1	2631	2837
SAMBA Plus	4	4	1513	1587
Samen voor beter	16	6	4679	4916
Sint-Goedele Basisonderwijs 1	9	1	2596	2743
Sint-Goedele Basisonderwijs 2	8	1	1789	1859
Sint-Michiel	6	2	1314	1314
TUMULI	11	5	3292	3423
Type-X (werknaam)	11	5	2876	2986
XXX (naam nog te bepalen)	8	5	2059	2188
Zoniën	9	2	2683	2683
Zoniërand	4	1	1071	1130
Totaal	323	93*	89555	91725

* Het gaat in werkelijkheid over slechts 83 verschillende scholengemeenschappen. Sommige grote schoolbesturen zijn immers in verschillende scholengemeenschappen vertegenwoordigd.

Doordat bijna een vijfde van de scholengemeenschappen basisonderwijs verdwijnt, stijgt logischerwijze de gemiddelde grootte ervan. We delen ze in volgens de normen voor de getrapte incentivering:

900 - 1349: 3 (9%)	2700 – 3599: 10 (29%)	>5400: 1 (2,8%)
1350 -1799: 6 (18%)	3600 – 4499: 3 (9%)	
1800-2699: 10 (29%)	4500 – 5399: 2 (6%)	

Er zijn duidelijk veel minder kleine scholengemeenschappen. twintig scholengemeenschappen, of meer dan de helft, tellen gemiddeld tussen 1800 en 3600 gewogen leerlingen. Negen zijn er kleiner en zes groter. 5485 leerlingen lijkt het maximum en 1130 het minimum. Met in totaal bijna 92 000 gewogen leerlingen en vijfendertig scholengemeenschappen tellen we een gemiddelde grootte van 2620 leerlingen per scholengemeenschap. Gemiddeld telt een scholengemeenschap negen scholen en 2,4 schoolbesturen.

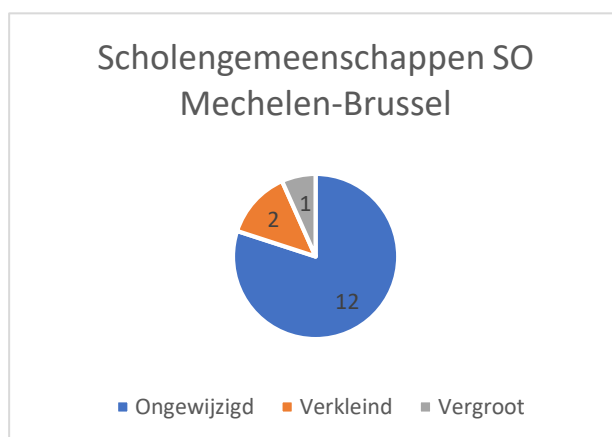

Secundair onderwijs

Naam SG	Vorige naam	Status	Scholen in	Scholen uit	# scholen	# SBen	# Iln
Aarschot-Betekom	idem	ongewijzigd			10	1	3666
AMO Asse-Merchtem-Opwijk (1)	idem	ongewijzigd			10 (8+2)	5	3264
Boom-Bornem-Puurs	idem	ongewijzigd			9	3	3624
Denderland	idem	ongewijzigd			4	3	2747
Dilbeek-Ternat	idem	ongewijzigd			6	3	3592
Drieklank (1)	idem	gewijzigd		GITO Overijse	6 (5+1)	4	4068
Haacht	idem	ongewijzigd			6	3	4351
Kardinaal Cardijn	idem	ongewijzigd			13	4	7496
Katholieke Scholen Diest	Diest-Tessenderlo	gewijzigd/nieuw		3 scholen Tessenderlo	6	1	2010
KS Leuven	idem	ongewijzigd			26	11	10289
Noordwest-Brabant (1)	idem	ongewijzigd			5 (4+1)	3	2749
Oost-Brabant	idem	ongewijzigd			9	3	3560
Regio Mechelen	idem	ongewijzigd			21	4	11174
Sint-Gorik Brussel	idem	gewijzigd	K.I. Woluwe		21	9	8345
Vilvoorde	idem	ongewijzigd			5	1	2026
Totaal					157	58	72961

(1) Leerlingenaantallen zonder de aangesloten gemeentelijke instituten. In de rij van het aantal scholen staat tussen haakjes hoeveel gemeentelijke scholen erbij horen.

De vijftien scholengemeenschappen secundair onderwijs blijven allemaal voortbestaan, meestal ongewijzigd. Eén scholengemeenschap, Diest-Tessenderlo, verkleint zodat alleen de scholen van Diest overblijven. De scholen van Tessenderlo verbinden zich met andere scholen van het bisdom Hasselt tot een nieuwe scholengemeenschap. In Sint-Gorik Brussel sluit het BuSO van het Koninklijk Instituut Woluwe aan en in Drieklank besloot het Gemeentelijk Instituut voor Technisch Onderwijs van Overijse niet langer deel uit te maken van de scholengemeenschap. Het GITO Tervuren blijft wel lid.

Bij drie scholengemeenschappen vallen alle scholen onder eenzelfde schoolbestuur. Het aantal betrokken schoolbesturen per scholengemeenschap is ook door de BOS-operatie verminderd. De scholengemeenschappen in de regio Mechelen, Leuven, Brussel en Halle (Kardinaal Cardijn) blijven de grootste. We tellen bijna 73 000 leerlingen katholiek onderwijs, verdeeld over 157 scholen en 58 schoolbesturen.

Alle scholen zijn bij een scholengemeenschap betrokken met uitzondering van het Lemmensinstituut Leuven (89 Iln) en de BuSO-scholen van Molenstede-Diest(83 Iln) en Ganspoel – Huldenberg (79 Iln).

Conclusie:

Toen het vorig jaar duidelijk was dat er geen BOS-decreet zou komen en dat het format van de scholengemeenschappen zou worden voortgezet onder ongeveer dezelfde voorwaarden, ontstond er bij de schoolbesturen een dynamiek om de nood aan versterking van hun bestuurskracht te lenigen via de incentives die scholengemeenschappen genereren. Vanuit wetenschappelijk onderzoek was ook aangetoond dat scholengemeenschappen beter functioneren naarmate ze minder verschillende besturen als partner hebben en idealiter onder een en hetzelfde bestuur vallen. Daarom is het begrijpelijk dat schaalvergrotere besturen er alles aan doen om alvast al hun scholen basisonderwijs binnen één scholengemeenschap te krijgen. Indien dat een te grote groep oplevert of om de incentives te optimaliseren, splitsen sommige besturen hun scholengemeenschap op.

Het is geruststellend om vast te stellen dat ondanks die hervorkaveling geen enkele school verweesd achter is gebleven en dat ze allemaal onderdak hebben gevonden. De uitdaging bestaat erin om tijdens de volgende maanden de nieuwe scholengemeenschap inhoudelijk en structureel goed vorm te geven en degelijke samenwerkingsverbanden op te zetten. Voor besturen die nog niet geoptimaliseerd of 'schaalvergroet' zijn, zijn de andere besturen van de scholengemeenschap misschien de eerste gesprekspartners om via krachtenbundeling hun bestuurskracht te versterken. We sluiten niet uit dat het BOS-proces op die manier nog voortgezet wordt, weliswaar op een tempo dat de besturen zelf bepalen en zonder de druk van een decreet dat lijnen uitzet.

Nog het volgende voorbehoud. Na het afsluiten van de periode van aanvragen voor nieuwe scholengemeenschappen kregen we nog vragen of er vanuit een bepaalde scholengemeenschap basisonderwijs alsnog scholen konden overstappen naar een andere scholengemeenschap. Als de aanvragers voldoende argumenteren waarom ze zo laattijdig die stap nog willen zetten en het nodige overleg organiseren met alle betrokken partners, kan de Diocesane Plannings- en Coördinatiecommissie die aanvraag eventueel ontvankelijk verklaren. Een mogelijk knelpunt is dat door dit soort wijzigingen de omkadering voor één van de betrokken scholengemeenschappen nadeliger wordt. Wij houden u op de hoogte van eventuele aanpassingen aan bovenstaande overzichten.

VORMING (VER)BOUWEN VAN ONDERWIJSINFRASTRUCTUUR

Op 21 januari 2020 was er ruime belangstelling van schoolbestuurders en andere geïnteresseerden voor een vormingsavond over (ver)bouwen van onderwijsinfrastructuur. De vorming vond plaats in het Diocesaan Pastoraal Centrum te Mechelen en werd verzorgd door Christa Van den Bossche, medewerkster van de Dienst Bestuur & organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Zij bracht informatie over subsidiekanalen, -procedures en ondersteuning vanuit de netwerkorganisatie.

Voor verantwoordelijken van schoolbesturen en scholen die zich afvragen hoe ze aan een infrastructuurdossier moeten beginnen was het een nuttige vormingssessie. We kregen inzicht in de voorwaarden om subsidies te krijgen, de hoogte van de subsidiebedragen waarvoor scholen subsidies kunnen krijgen, welke procedures er zijn en hoe een aanvraagprocedure verloopt. We werden vertrouwd gemaakt met termen als financiële normen, oppervlakenormen, overschrijding van normen, eerste uitrusting, wachtlijstdossier, promotiebouw, verkorte procedures, spoedprocedures enzovoort.

Christa Van den Bossche

Belangrijk en geruststellend om te weten is dat we voor al onze vragen terecht kunnen bij de Dienst Bestuur & organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. De dienst staat ook in voor de ontwikkeling van een beleidsvisie, vertegenwoordiging en belangenbehartiging, kennisverzameling en opleiding, bijvoorbeeld rond masterplanning. Dat laatste kan interessant zijn voor schaalvergrotere schoolbesturen, die een groot gebouwenpark te onderhouden en te beheren hebben.

Christa Van den Bossche tijdens de succesvolle vorming op 21 januari 2020

Afgelasting voorjaarsseminarie

Jammer genoeg zag Katholiek Onderwijs Vlaanderen zich genoodzaakt om het Voorjaarsseminarie in elk bisdom af te gelasten, omwille van te weinig inschrijvingen een tiental dagen voor het eerste voorjaarsseminarie zou plaatsvinden. Dat nieuws verraste de verantwoordelijken voor vorming binnen de verschillende vicariaten, want zij hadden er ook eigen activiteiten aan gekoppeld. We durven hopen dat die situatie zich niet vaak meer voordoet, maar we begrijpen dat het voor schoolbestuurders soms wat veel wordt, vooral indien ze nog de handen vol hebben met de afwikkeling van een proces van bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. We stellen ook vast dat geïnteresseerden voor vormingen soms erg laat beslissen om in te schrijven, terwijl sprekers graag tijdig weten of ze dienen te investeren in het voorbereiden van een presentatie.

Corona-virus oorzaak van andere afgelastingen

En dan was er nog dat Corona-virus dat ervoor zorgde dat het maatschappelijk leven on hold werd gezet. Daar was ook de **Terugkomdag voor preventieadviseurs** gepland op 31 maart 2020 in het Don Bosco Onderwijscentrum te Oud-Heverlee het slachtoffer van. Er waren al een veertigtal preventieadviseurs ingeschreven toen we op vrijdag 13 maart de inschrijvingsmodule op nascholing.be moesten stopzetten. We hopen echter de Terugkomdag op een latere datum alsnog te laten plaatsvinden.

De volgende vormingssessie voor besturen staat gepland op 7 mei 2020 en gaat over '**Organisatiecultuur**'. We zullen moeten afwachten of het tegen dan voldoende veilig is om het initiatief te laten doorgaan.

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST BOS LEUVEN

Het proces van Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) in de regio Leuven duurt al een vijftal jaar en had tegen september 2020 moeten kunnen uitmonden in een geoptimaliseerd schaalvergroot bestuur voor een twintigtal schoolbesturen in de hele regio Leuven. In al die jaren is er veel werk verzet om naar het einddoel toe te groeien, maar er zijn factoren die ervoor gezorgd hebben dat er eerder gefaseerd naar het einddoel toe gewerkt wordt. Gaandeweg hebben bepaalde partners zich uit de onderhandelingen teruggetrokken, hebben er tussentijdse fusies van besturen plaatsgevonden en zijn er initiatieven geweest om een persoonlijke unie te vormen. Uitstel maar geen afstel dus. Om het ijzer warm te houden en het vernieuwde engagement te bezegelen vond op 14 januari 2020 de plechtige ondertekening plaats van een 'samenwerkingsovereenkomst BOS regio Leuven' in het gastvrije VTI Leuven.

Receptie bij de feestelijke ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst

Op het evenement waren de vertegenwoordigers uitgenodigd van de negentien schoolbesturen die de samenwerkingsovereenkomst zouden ondertekenen. Ook de directeurs met coördinerende opdracht van de scholengemeenschappen basis- en secundair onderwijs waren geïnviteerd, net als Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Vanwaar komen we?

Omdat de moderator van het BOS-proces, **Dirk De Ceulaer**, er niet tijdig kon geraken, hield **Guido François**, directeur dienst schoolorganisatie van het Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel, de inleidende toespraak. Daarin gaf hij wat historische duiding over het BOS-proces, waarvan de verre aanloop zeven jaar geleden begon met een sensibiliseringsronde vanuit het Vicariaat onderwijs en de voorloper van het Comité Besturen.

In de regio Leuven kwam er al snel een initiatief op gang om via de bestaande scholengemeenschappen het overleg onder de besturen aan te moedigen. Een eerste grote informatieavond vond plaats op 14 november 2013 in een aula van de UCLL. In de loop van 2014 vonden er vele overlegmomenten plaats bij afzonderlijke schoolbesturen. Alle bevindingen en voorstellen werden dan voorgesteld op een grote vergadering in het VTI op 23 februari 2015. Daarop werkte een kleine werkgroep een ontwerp van intentieverklaring uit, dat werd gepresenteerd op 14 oktober 2015, opnieuw in de UCLL. Bij die gelegenheid werd ook Dirk De Ceulaer voorgesteld als kandidaat om als moderator voor het BOS-proces te fungeren. Het ontwerp van intentieverklaring werd goedgekeurd en op 11 januari 2016 plechtig ondertekend in het VTI Leuven.

Woorden van lof en dank voor de inzet van moderator Dirk De Ceulaer (achteraan in deuropening)

Toen kon het echte werk beginnen. Er werd een Stuurgroep samengesteld en een Agendacommissie, later Monitoringcomité genoemd. Na een jaar van intensief vergaderen werd de tijd rijp geacht om een engagementsverklaring te laten ondertekenen door die schoolbesturen die daartoe bereid waren. Op dat moment bleek niet ieder bestuur een verder engagement te zien zitten. Van de oorspronkelijk 28 vzw's die de intentieverklaring hadden ondertekend, zetten er 26 hun handtekening onder de '*engagementsverklaring tot participatie aan een project van bestuurlijke eenmaking Schoolbesturen regio Leuven*' op 13 februari 2017.

Met dat stevig engagement voelde de Stuurgroep zich goed gemandateerd om verschillende werkgroepen aan het werk te zetten om tal van aspecten uit te werken zoals visie en missie, organisatieconcept, financiën, ICT, patrimonium en infrastructuur.... Ook directeurs en coördinerend directeurs werden daarbij betrokken, naast personeelsleden verantwoordelijk voor ICT, financiën en infrastructuur. Die werking leidde tot een gezamenlijke *Opdrachtverklaring*, een inspiratienota met '*Uitdagingen voor het katholiek (leerplicht-)onderwijs regio Leuven: een blauwdruk*', een *Globaal organisatieconcept*, een ontwerp van *delegatiebesluit* enzovoort.

Het is niet te onderschatten welk waardevol werk door zoveel geëngageerde mensen geleverd is en dat onder het bezielend moderatorschap van Dirk de Ceulaer (*foto links*), daarin ondersteund door een ijverig Monitoringcomité dat ook op BOS-begeleiding van het Vicariaat Onderwijs kon rekenen.

Het perspectief was aanvankelijk om naar schaalvergroting via fusie van besturen te groeien tegen 1 september 2020, het einde van de huidige periode van scholengemeenschappen en de datum die in de conceptnota van de Vlaamse regering over bestuurlijke optimalisering vooropgesteld was. Maar er kwam geen BOS-decreet en de scholengemeenschappen werden niet afgeschaft maar verlengd. Intussen zorgden de plannen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs voor onrust bij leerkrachten. Het deed de schoolbesturen met secundair onderwijs beslissen om te temporiseren met het BOS-proces en de bestuurlijke integratie te faseren en te spreiden over een langere periode. Om de beoogde schaalgrootte - één schoolbestuur voor een tachtigtal scholen met samen een twintigduizendtal leerlingen - organiseerbaar te maken, had de Stuurgroep al een concept uitgewerkt om met clusters te werken: één voor het secundair onderwijs, één voor het buitengewoon onderwijs en drie voor het basisonderwijs. Doordat het format van de scholengemeenschappen voortgezet zou worden en via die weg bepaalde incentives toegekend zouden worden, besloot de Stuurgroep om die clustervorming zoveel mogelijk te laten samenvallen met de (deels nieuwe) scholengemeenschappen.

Ondanks de vertraging in het BOS-proces bleken de meeste schoolbesturen vastbesloten hun engagement na te komen om naar één gezamenlijk bestuur te groeien en zoveel mogelijk samen te werken om dat doel binnen afzienbare tijd te bereiken.

Waar staan we vandaag?

De Stuurgroep besliste om bij wijze van vernieuwd engagement een nieuwe samenwerkingsovereenkomst op te stellen en te laten ondertekenen. Het ontwerp werd voorgelegd aan alle schoolbesturen en toen bleken nog twee partners niet bereid te zijn de overeenkomst te ondertekenen. Nog een ander bestuur had zich vorig jaar al teruggetrokken. De tekst werd daarop wat aangepast omdat er bij het basisonderwijs op die manier maar sprake kon zijn van twee clusters.

Dat er, na het afhaken van drie besturen, negentien schoolbesturen zijn die de overeenkomst ondertekenen en geen drieëntwintig, heeft ook te maken met tussentijdse fusies van schoolbesturen en met het aangaan van personele unies. Ook die tussentijdse bewegingen zijn te danken aan het vertrouwen dat gegroeid is tussen de partners.

Plechtige ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst in een twintigtal exemplaren

Waar het naartoe gaat zal de toekomst voor een deel uitwijzen. De partners weten waar ze naartoe willen en waar ze willen eindigen, maar de weg die ze moeten bewandelen zal nog heel wat tijd en energie vragen. Er is wel de wil om ervoor te gaan en om het BOS-proces alle kansen te geven. De partners in de clusters hebben elkaar al goed weten te vinden en het enthousiasme om het proces te doen slagen, is wel degelijk aanwezig.

Wat verandert er na de ondertekening van deze samenwerkingsovereenkomst praktisch?

De Stuurgroep wijzigt van samenstelling en van naam: het wordt de *'Overkoepelende raad BOS Leuven'*. Die zal bestaan uit één gemandateerde bestuurder afgevaardigd door elk schoolbestuur. Er komt een nieuw-samengesteld *Monitoringcomité* dat zal bestaan uit twee vertegenwoordigers uit elke clusterraad en de directeur met coördinerende opdracht van iedere scholengemeenschap.

“In lijn met het jaarthema van Katholiek Onderwijs Vlaanderen blijven we de hoop koesteren dat dit vernieuwde engagement vruchten mag dragen en terdege mag bijdragen tot een succesvolle krachtenbundeling van de katholieke scholen in de regio Leuven, met de uiteindelijke doelstelling dat dit alles in eerste instantie ten goede komt aan de kinderen en jongeren die aan onze scholen worden toevertrouwd”, zo besloot Guido François zijn toespraak.

De visie van de directeur-generaal

Daarop nam **Lieven Boeve** (foto links) het woord. Hij zag het engagement van die avond vertaald in de verschillende synoniemen van engagement: belofte, verbintenis, verplichting, betrokkenheid en inspraak. “Het doel is niet de bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting op zich maar eigentijds tegendraads genereus ambitieus onderwijs bieden aan alle leerlingen, vanuit het project van de katholieke dialogeschool”,

zo vervolgde Boeve. Hij vermeldde de grote uitdagingen waar het onderwijs voor staat: de modernisering van het secundair onderwijs, leerzorg en inclusie, kwaliteitszorg, de efficiënte inzet van mensen en middelen, de infrastructuur in het vrij onderwijs en de capaciteitsuitbreiding. De ambitie van BOS is geen schoolvergroting, maar samen krachtadiger besturen zodat de school vooral kan blijven doen waar ze goed in is: onderwijs geven, en de directeur kan optreden als motivator, inspirator, innovator, met de focus op zijn pedagogische taken.

Om daartoe te komen is er veel overleg nodig. Het moet klikken om samen op weg te gaan. Er is ook steun van de overheid nodig. Helaas kwam die haar belofte van incentives niet na, wat het proces ook vertraagd heeft. Katholiek Onderwijs Vlaanderen laat BOS niet los en blijft het proces ondersteunen. De scholengemeenschappen kunnen gebruikt worden voor de BOS-dynamiek. Ook het nieuwe regeerakkoord biedt weinig soelaas, vanwege het gebrek aan vertrouwen in het ondernemerschap van schoolbesturen en tussenstructuren. Boeve riep op om de Minister van Onderwijs zoveel mogelijk op onze scholen uit te nodigen. Tot slot sprak de directeur-generaal zijn dank en waardering uit voor de vrijwillige inzet van Dirk De Ceulaer en de ondersteuning vanuit het Vicariaat onderwijs door BOS-begeleider Fons Nuyens en Guido François. Hij zag in de samenwerking een eerste stap in verdere integratie en feliciteerde de schoolbesturen met hun engagement.

Terwijl de gezellige receptie voortliep, ondertekenden de gemandateerden van de negentien schoolbesturen de samenwerkingsovereenkomst. Een hartelijk woord van dank aan de leerlingen, leraren en directie van het VTI voor de lekkere hapjes en drankjes en voor de puike bediening.

VIERINGEN, CONFERENTIES, STUDIEDAGEN...

COLLOQUIUM BUITENGEWOON ONDERWIJS 29-31 JANUARI 2020

Een keer per jaar verzamelen directeurs, pedagogische begeleiders en sommige bestuurders van scholen voor buitengewoon onderwijs over heel Vlaanderen en Brussel zich in Vayamundo Oostende tijdens het Colloquium Buitengewoon onderwijs. Dit jaar vond het treffen plaats van 29 tot 31 januari 2020. Voor ons was het de eerste keer dat we dit meemaakten en we moeten toegeven: het was 'buitengewoon'. Graag brengen we u enkele impressies.

Wat maakt het buitengewoon onderwijs buitengewoon?

Willy Claes

Het was een bijzondere editie die in het teken stond van het naderende pensioen van één van de sterkhouders van het buitengewoon onderwijs (buo) binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen: **Willy Claes**. Hij mocht dan ook het colloquium inleiden met vragen als 'wat maakt het buo buitengewoon?' en 'wat maakt buo sterk onderwijs?' Zelf probeerde hij antwoorden te geven: 'we boetseren onze leerlingen, we kneden ze niet, we gaan uit van wat er al in zit.' Daarmee was de toon gezet van drie 'dagen van inzicht en verwondering'. De bezinning, verzorgd door **Vera Vastesaegeher**, identiteitsbegeleider basisonderwijs bij het Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel, met hulp van onder anderen **Veerle Verheyden**, directeur van buso Sint-Janshof Mechelen, sloot mooi bij het thema aan. We zagen de videoclip van het lied 'There is a crack in everything' van Leonard Cohen. 'Kwetsbaarheid is onlosmakelijk verbonden met hoop en belofte', hielden ze ons voor.

Joshua Lindeboom

Daarna volgde een sterke getuigenis van **Joshua Lindeboom** van de Vlaamse Scholierenkoepel. Hij is hoogbegaafd en vertelde openhartig over zijn autismespectrumstoornissen en hoe het buo hem geholpen heeft om zelfredzaam te worden en zijn weg te vinden in het leven. Na een hobbelig onderwijsparcours volgt hij nu de richting Latijn-Moderne talen via de examencommissie, met sterke ondersteuning. Zijn boodschap was: blijf altijd naar leerlingen luisteren. Als hij meteen naar de studierichting Latijn-Moderne talen was gestuurd, zou hij nu niet zo ver staan.

Johan De Wilde, een docent in Odisee, hield een referaat over 'executieve functies', waaronder impulscontrole, werkgeheugen en cognitieve flexibiliteit. Zijn uiteenzetting bevatte praktische tips zowel voor ons persoonlijk als voor onze houding naar leerlingen.

Johan De Wilde

Werkwinkel 'Onderwijs met zorg voor elk kind': integratie type Basisaanbod in gewoon onderwijs

Na de middag vond de eerste reeks **keuzewerkgroepen** plaats. Ik was geïnteresseerd in het thema 'Onderwijs met zorg voor elk kind: type Basisaanbod in een school voor gewoon onderwijs'. Het ging over het experiment waarbij een aantal leerlingen van het type Basisaanbod van **BuBaO Windekind Leuven** schoollopen in een school voor gewoon basisonderwijs, de **Don Bosco Sint-Lambertusschool te Heverlee**. De doelstelling is één doorlopend onderwijscontinuüm te realiseren in een verbindende samenwerking. De directeurs en leraren van beide scholen vertelden over hun ervaringen na één semester van samenwerking. Windekind is een school met type Basisaanbod en type 4 in kleuter- en lager onderwijs. De school heeft ook een buso-afdeling OV1 type 4. Het aantal leerlingen voor het type Basis-

aanbod daalde, mede door de hoge drempel die ouders ondervinden omdat zij de aanwezigheid van type 4-leerlingen op dezelfde campus vaak als confronterend ervaren. Er zijn ook bouwplannen die een tijdelijke andere huisvesting nodig maakten. Mede met als inspiratie de visietekst van Katholiek Onderwijs Vlaanderen: 'goed onderwijs voor elke leerling', probeerde Windekind zijn droom te realiseren: een intense samenwerking met het gewoon onderwijs. De motivatie is inclusief onderwijs, waarbij elke leerling een betere leerder wordt, als hefboom naar een inclusieve samenleving. Buitengewoon en gewoon onderwijs onder één dak biedt mogelijkheden om vormen van inclusief onderwijs te verkennen en vorm te geven.

De infrastructuur van Windekind. Illustraties bij dit onderdeel werden ons bezorgd door Windekind

De school ging op verkenning en vond de Don Bosco Sint-Lambertusschool Heverlee, op 1 kilometer afstand, bereid om samen te werken. Vrij snel bleek daar een gelijklopende visie op zorg te bestaan en geloofde men daar in de doelen van het project. Windekind vond er een gastvrije schoolomgeving voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en de bereidheid om samen vorm te geven aan een haalbaar inclusieproject. De directeur en leraren van de Don Bosco Sint-Lambertusschool lichtten ook hun visie toe en zagen duidelijke win-winkansen op samenwerking en wisselwerking. Windekind kreeg van de Diocesane Plannings- en Coördinatiecommissie de toelating om vanaf 1 september 2019 met een tijdelijke huisvesting te starten in Sint-Lambertus. Toen moest

het heel snel gaan: gesprekken met individuele ouders, info en communicatie op schoolraad en ouder- raad, een infoavond, de officiële bekendmaking, onderlinge afstemming, de voorbereiding en in- richting van de klassen enzovoort. Windekind voelde zich meteen welkom.

Gezamenlijke activiteiten in de turnzaal

Gaandeweg gebeurden er bepaalde activiteiten samen, bijvoorbeeld speeltijden en lessen lichamelijke opvoeding en muzische vorming. Op de Dag van de Diversiteit sloten leerlingen van het type Basisaanbod aan bij groepen van het gewoon kleuter- en lager onderwijs, ze stonden samen op de schaatsbaan en vierden samen Sinterklaas en Kerst. Ook uitstappen naar het bos en naar het centrum van Leuven gebeurden gemeenschappelijk. Leerlingen uit het gewoon onderwijs ontpopten zich als peter of meter van een leerling van type Basisaanbod.

De ervaringen na enkele maanden zijn heel positief. Er is veel overleg tussen leraren, orthopedagogen, zorgcoördinatoren, directeurs en bestuurders. Het project biedt duidelijk een meerwaarde voor leerlingen, ouders en leraren. De specifieke werking van het Basisaanbod blijft behouden, leerlingen Basisaanbod kunnen met zusjes en broertjes naar dezelfde school, de overgang van gewoon naar buitengewoon onderwijs en omgekeerd vraagt minder aanpassing als ze binnen dezelfde school kunnen blijven. De leerlingen leren omgaan met verschillen tussen kinderen, de leerlingen van het gewoon onderwijs zijn enorm open-minded. Ze bouwen op die manier een realistischer toekomstbeeld op en

Een leerling gewoon lager onderwijs als peter

leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften worden zo voorbereid op onze samenleving en uitgedaagd om mee te draaien in het 'echte leven'. De leerlingen kunnen ook beter opgevolgd worden en er kan sneller op hun noden ingespeeld worden.

Voor ouders wordt de drempel naar het buo verlaagd en ze krijgen meer kansen om een netwerk uit te bouwen.

Voor leraren is het een nieuwe ervaring die het komen werken weer wat spannender maakt, ze tonen wederzijds respect en hebben de kans om elkaars expertise en ervaringen te delen.

Er liggen groeikansen in ondersteuning om correct met moeilijk gedrag te kunnen omgaan, in differentiëringmogelijkheden, co-teaching, het eventueel opstarten van reken- of taalgroepen en klasoverschrijdend tutorlezen.

Het experiment kon op 1 september 2019 starten met twee klassen: 13 leerlingen in de tijdelijke vestiging en vijf in de hoofdschool. Intussen zijn er 2,6 klassen en 18 leerlingen in de tijdelijke vestigingsplaats. Windekind investeert in extra lestijden. De school droomt van een definitieve vestiging van het type Basisaanbod en hoopt op aanpassing van de regelgeving, zodat ook meer scholen de stap durven zetten. Op de vraag wat ze anders zouden doen, waren de antwoorden: meer tijd nemen voor de voorbereiding, de specificiteit van de doelgroep Basisaanbod beter leren kennen, enkel met nieuwe leerlingen en alleen starten met de speelleerklas en het niveau eerste leerjaar. Ook de schoolinfrastructuur dient aangepast te worden.

Een Gents experiment als inspiratie

De school had voor haar project inspiratie opgedaan bij het Gentse project van type Basisaanbod van het Bulo Sint-Jozef en het gewoon basisonderwijs van Sint-Paulus Nieuw-Gent De Wonderboom. Zij verzorgden een werkwinkel op donderdag en ook daar ging ik luisteren.

Het inclusieproject heeft het voordeel dat beide scholen onder eenzelfde schoolbestuur ressorteren, de Sint-Paulusscholen, en dat ze infrastructureel op dezelfde campus gelegen zijn. Toch kenden ze elkaar aanvankelijk onvoldoende toen ze in het schooljaar 2017-2018 kozen voor een inclusieverhaal.

Foto uit website van Sint-Paulusschool Nieuw Gent De Wonderboom

Het gewoon onderwijs is er georganiseerd in 'nesten'. Dat zijn samengevoegde klassen waarin leraren in co-teaching werken. Daardoor was de omslag eenvoudiger. Toch liepen de scholen vast in de regelgeving. Daarom zochten ze een partnerschap met het Team Zorg van AgODi. Alle stappen verliepen in nauw overleg met de overheid. In het schooljaar 2018-2019 werd in de luwte gestart met een proefjaar, met tien leerlingen. In het schooljaar 2019-2020 werd de afdeling officieel opgericht met 17 leerlingen. Het Departement Onderwijs kwam op bezoek en bracht veel begrip op voor de visie dat het een maatschappelijke plicht is om inclusie te realiseren. Bruggen bouwen tussen beide onderwijsvormen en expertise uitwisselen is noodzakelijk en verrijkend. Elke leraar staat in co-teaching of team-teaching. De organisatie in 'nesten' maakte het gebruik van niveaugroepen met veel differentiëringmogelijkheden gemakkelijker. De ergotherapeuten komen via de co-teaching ook in de gewone school. De kinderen van het type Basisaanbod worden opgetild naar een hoger niveau. Ze draaien mee in het systeem. De leraren zijn erg gegroeid in hun expertise rond zorg op school. Het Ondersteuningsnetwerk heeft voor hen eigenlijk geen meerwaarde meer. De ouders die nooit de stap naar het buo gezet zouden hebben, kiezen nu toch voor het type Basisaanbod, dat administratief bij de buo-school hoort, maar de facto gehuisvest is in het gewoon onderwijs. Voor leren leren en het sociaal-emotionele is er extra aandacht voor de kinderen van type Basisaanbod. Er is ook overleg met het secundair onderwijs over verwachtingen en criteria.

In de groep deelnemers die de werkwinkel bijwoonden was er veel interesse om ook met een experiment van inclusie te starten. Een droom van de initiatiefnemers is dat de middelen van het gewoon onderwijs en het type Basisaanbod in één pot gegooid mogen worden.

Werkwinkels ‘inschrijvingsbeleid’ en ‘onderwijs en welzijn’

Tijdens de driedaagse volgde ik nog twee andere werkwinkels: één over ‘het nieuwe inschrijvingsbeleid toegepast op het buitengewoon onderwijs’ en één over ‘Onderwijs en welzijn’. Moeilijk samen te vatten voor wie er niet bij kon zijn, maar niettemin inspeliend op actuele beleidsopties. In de werkwinkel over ‘inschrijvingsbeleid’ liet Tom Vermeulen ons nadenken over zo objectief mogelijke criteria voor een digitaal aanmeldingssysteem op maat van het buo. De term ‘pedagogische eenheid’ is immers verdwenen uit het decreet. Omwille van capaciteitsproblemen in sommige types en regio’s zijn er criteria nodig om een rangorde in de aanmeldingen te ma-

ken. Voor het buo is dat niet evident. Softwareboeren durven het niet aan.

In de werkwinkel ‘Onderwijs en welzijn’ gingen we met Tom Vermeulen en Hans Roofthoofd dieper in op de samenwerking tussen onderwijs en welzijn met het oog op de uitrol van de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen en toekomstige initiatieven in welzijn en onderwijs.

Gebedsviering

Op woensdagavond was er een stemmige gebedsviering in de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Duinenkerk, op een boogschuit van Vayamundo. Ook daarvoor stond **Vera Vastesaegher** in. Bezinnende teksten en beelden wisselden elkaar af. De kerk-gangers werden beloond met een verkwikkend je-nevertje aan de achterkant van het kerkje. Tijdens en na het avondeten was er voldoende gelegenheid tot informele ontmoeting.

Ook voor de gebedsviering stak Vera Vastesaegher haar beste beentje voor

Effectieve Feedback

Na alweer een fijne bezinning waarin 'handen' centraal stonden, volgde donderdagmorgen een lezing door **Jan Coppieters**, pedagogisch begeleider Dienst Lerenden over '(hoe) geeft de directeur effectieve feedback?' Het is heel belangrijk te weten wat de succescriteria voor effectieve feedback zijn:

- Feedback geven start met het formuleren van doelen en succescriteria;
- Effectieve feedback geeft informatie over hoe van de huidige prestatie naar de gewenste prestatie te gaan;
- Feedback richt zich op verschillende niveaus: op taakniveau, procesniveau, zelfregulerend niveau en het niveau van de persoon;

- De context beïnvloedt de feedback;
- Feedback is pas effectief als hij ontvangen wordt;
- Effectieve feedback komt tijdig en frequent.

De lezing was heel interactief opgevat, zodat de spreker ieders aandacht kon vasthouden. Dat deed Jan Coppieters trouwens ook diezelfde avond door een muzikaal optreden in de lounge, op keyboard begeleid door **Peter Bracaval**. De positieve feedback op die onvermoede talenten bleef dan ook niet lang uit.

Foto's links: Jan Coppieters in twee gedaanten: boven als spreker, daarna als muzikant, samen met Peter Bracaval

Actualiteit heet van de naald en viering van 'de Willy'

In de vooravond was **Lieven Boeve**, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, present om wat onderwijsactualiteit toe te lichten. **Annemie Jennes** bracht heet van de naald verslag uit over het

evaluatierapport van de Ondersteuningsnetwerken.

Diezelfde avond stond er voor **Willy Claes** een verrassing te wachten tijdens de maaltijd. Tientallen directeuren hadden een sijkje op hun kin gekleefd om meer te lijken op de man die gedurende meer dan twintig jaar teamverantwoordelijke is geweest voor het buitengewoon onderwijs binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Willy werd

vervolgens bedolven onder huldebetuigingen, geschenken en knuffels vanuit alle regio's van Vlaanderen en Brussel. Duidelijk een graag gezien man. De viering kreeg nog een staartje tijdens de danspartij tot laat in de nacht.

Ter ere van Willy Claes zetten de directeurs en pedagogisch begeleiders een vrolijke viering op

Elvis en Mozes achterna

Op vrijdagmorgen heerste een stemming in mineur omwille van de pas binnen gekomen droeve boodschap dat een pas gepensioneerde collega-directeur uit Oost-Vlaanderen na een slepende, maar moedig gedragen ziekte, overleden was. Haar collega's spraken ontroerende woorden uit.

Na de bezinning (opnieuw verzorgd door Vera) kreeg Willy Claes nog uitvoerig de kans anekdotes aan te halen in een aangepaste versie van het Canvasprogramma 'Alleen Elvis blijft bestaan'.

Het slotreferaat van **Koen Decoinck** had als titel 'Mozes in witte jas, over wendbaar leiderschap in zorg en onderwijs'. Via een hervertelling van het verhaal van Mozes lichtte de spreker toe hoe we het best met veranderingen kunnen omgaan en welke uitdagingen en hindernissen we daarbij op onze weg tegenkomen en moeten overwinnen. Decoinck bracht interessante inzichten en hield het boeiend met treffende verhalen en beelden. Alleen deed hij als West-Vlaming in elk geval weinig inspanningen om los te komen van zijn streekidioom.

Foto: het slotreferaat met Koen Decoinck

Al bij al was het een zeer geslaagd colloquium, buitengewoon zoals de bijzonder sympathieke doelgroep. Een pluim voor de organisatoren.

DE DAG VAN DE GODSDIENST 18 FEBRUARI 2020

Een boeiende inspiratiedag ...

De 'Dag van de godsdienst' was dit jaar aan zijn vierde editie toe met 232 ingeschrevenen. Het was opnieuw een bijzondere dag, met interessante werkwinkels, enthousiaste werkwinkelleiders en deelnemers met veel zin. Heel wat leraren gaven aan er dit jaar bij te willen zijn, omdat hun collega's vorig jaar zo enthousiast terug op school gekomen waren. Anderen waren er voor de vierde keer bij 'want, ik neem daar zoveel van mee...', hoorde men in de wandelgangen zeggen.

De dag startte op een bijzondere manier: na een kort welkom door onze bisschoppelijk afgevaardigde Jürgen Mettenpenningen evoceerde de Zandkünstler het verhaal van 'de roeping van de vissers door Jezus' met zand. Zo werd de link met de vis als symbool in het Zill-leerplan gemaakt, maar tegelijk was er ook een link met het eigen leven op een diep rakende manier. Je kon een speld horen vallen en na deze pakkende intro klonk een luid applaus dat lang bleef aanhouden. Velen noemden dit een 'kippenvelmoment'. We waren

allemaal onder de indruk, zowel van de tekst als van de zandschilderijen (zie foto).

Het lesgeven evolueert de laatste jaren razendsnel. Met de komst van Zill (*Zin in Leren! Zin in Leven!*), het nieuwe leerplan van het Katholiek Onderwijs, worden leraren nog meer uitgedaagd om in te zetten op de totaalontwikkeling van elk kind, dus ook op levensbeschouwelijk vlak. Op deze 'Dag van de godsdienst' kregen leraren en directies de kans om nog diepgaander kennis te maken met hoe je op een hedendaagse manier godsdienst kunt geven. Heel wat werkwinkelleiders sleepten die ochtend behoorlijk wat materiaal aan om hun sessie te stofferen met praktijkvoorbeelden voor de klas, maar ook om de deelnemers zelf te laten ervaren hoe materialen ingezet kunnen worden voor het creëren van een krachtige leeromgeving.

Een greep uit het aanbod van dit jaar:

- Hoe staat in het nieuwe Zill-leerplan van het Katholiek Onderwijs het ontwikkelveld r.-k. godsdienst in verbinding met het ontwikkelveld 'Ontwikkeling van een innerlijk kompas' en met de andere ontwikkelvelden?
- Hoe een Zill-krachtige leeromgeving uitbouwen voor r.-k. godsdienst?
- Waarom en hoe filosoferen met kinderen in het kader van hun levensbeschouwelijke en religieuze groei?
- Hoe vanuit het Zill-leerplan een Bijbelverhaal uitwerken als onderwijsarrangement?

Verder werden er impulsen aangereikt om kinderen op een veelzijdige manier kennis te laten maken met Bijbelverhalen via Godly-Play of diorama (kijkkastje). De deelnemers konden proeven van een werkwinkel over hoe zich in te leven in de personages van een Bijbelverhaal via de methodiek van de geweldloze en verbindende communicatie, opdat kinderen een taal leren om over hun eigen gevoelens en behoeften te communiceren en empathisch te leren luisteren naar anderen. Ook de werkwinkel rond lapbooks en een andere rond symboolpanelen gaf weer nieuwe ideeën in het werken met een Bijbelverhaal. Er werd zelfs succesvol geëxperimenteerd met Bijbelverhalen in het zand.

Andere leraren kregen de kans om te ontdekken hoe de leerinhouden r.-k. godsdienst met het lichaam doorleefd kunnen worden via yoga in de godsdienstles.

Die en nog andere werkwinkels zorgden ervoor dat de deelnemers hun onderwijspraktijk konden herbronnen en/of vernieuwen.

Tijdens de middagpauze trok iedereen naar het Aartsbisschoppelijk Paleis om van een gevarieerde, rijkelijke lunch te genieten (zie foto hierboven).

Om 15.30 uur vertrokken veel leraren naar huis met veel 'goesting' om aan de slag te gaan met wat ze beleefd hadden.

Agnes Vonckx

Inspecteur en begeleider r.-k. godsdienst

(met dank aan de Inspectie r.-k. godsdienst voor de foto's bij dit artikel)

CONGRES WARM WATER IV

De Hogeschool Odisee als locatie voor een congres met als titel Warm water? Bij klassiek geschoolden kan het de associatie oproepen van de held Odysseus die in de warme wateren van de Middellandse zee jarenlang de heetste gevaren moest zien te overwinnen om uiteindelijk in zijn veilige thuishaven terug te keren. De associatie was niet al te ver gezocht. De studiedag voor preventieadviseurs bevatte toepasselijke ingrediënten zoals beschermingsmiddelen tegen elk gevaar, brandpreventiedossier, noodplanning, psychosociale risico's, werken op hoogte, voedselveiligheid en dergelijke. De naam 'warm water' verwijst naar wat we op dat vlak liever niet moeten

uitvinden. Het jaarlijkse congres, dat al aan zijn vierde editie toe is, brengt preventieadviseurs en andere geïnteresseerden samen om van elkaar te leren en ervaringen uit te wisselen.

Jeroen Ausems

Zoals organisator **Franky Wauters** van de Dienst Bestuur & organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in zijn inleiding en op het einde van de dag zei, schuilt er in de groep van preventieadviseurs al zoveel deskundigheid en ervaring dat zij elkaar al voldoende kunnen bevruchten met goede ideeën en praktijken, zodat er niet veel externe sprekers nodig zijn. Net zoals in Brugge op 11 februari 2020 waren er in Brussel een honderdtal deelnemers uit verschillende regio's. Na de verwelkoming door Franky Wauters legde **Jeroen Ausems** van IDEWE uit dat de audittool die zijn organisatie samen met Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft uitgewerkt een beleidsmatige aanpak van welzijn en preventie op school zal ondersteunen. De tool toetst alle welzijnsaspecten en is modulair opgebouwd. Na de zomervakantie wordt hij gratis ter beschikking gesteld, ook voor scholen die geen lid zijn van de externe dienst IDEWE.

Willem De Buyscher

Willem De Buyscher van de Bernardusscholen Oudenaarde getuigde over zijn positieve ervaringen met een eigen eigen try-out van de audittool. Hij is coördinerend preventieadviseur van de Gezamenlijke Interne Dienst die in de regio bestaat voor 11 schoolbesturen met in totaal 48 scholen. Toen het doorlichtingsteam langs kwam, was het heel positief over de inspanningen die de scholen geleverd hebben. De interne audit is opgenomen in het kwaliteitsplan van de scholen. Jaarlijks zetten ze drie van de negen processen van welzijn op school in de focus.

Na het plenaire gedeelte mochten de deelnemers in de voormiddag twee werkwinkels naar keuze bijwonen. Die werden gegeven door vooral collega's preventieadviseurs die zich in dat bepaalde thema extra hadden ingewerkt. Er was ook telkens kans tot interactie en uitwisseling van ervaringen. Ik koos voor de thema's Omgevingsfactoren en Organisatorische structuren.

Alex Berghmans tijdens workshop Omgevingsfactoren

Alex Berghmans van de Gemeenschappelijke Interne Dienst Lierse scholen en omgeving schetste het wettelijke kader van de **Omgevingsfactoren** zoals verlichting, luchtverversing, temperatuur, lawaai, beeldschermwerk... De normen die scholen op die vlakken moeten toepassen zijn soms redelijk streng. Gelukkig is er meestal ook in uitzonderingen voorzien waar scholen tussenoplossingen mogen toepassen. Niet alles is immers in elk lokaal haalbaar en betaalbaar. Het is wel nodig verantwoordelijken van de scholen (de hiërarchische lijn) te wijzen op die normen en hen te sensibiliseren ze zo goed mogelijk toe te passen in het belang van iedereen die in de school werkt en leert.

iedereen die in de school werkt en leert.

Na een pauze lichtte **Chris Vandenbempt**, coördinerend preventieadviseur van het Don Bosco Onderwijscentrum, de **organisatorische structuren** toe: wie tot de hiërarchische lijn behoort (niet alleen het schoolbestuur, ook directeurs, technisch adviseurs, praktijkleraren), wie als werknemer beschouwd wordt (gesubsidieerd en niet-gesubsidieerd personeel, leerlingen die een vorm van arbeid verrichten),

de interne dienst, het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) en het noodzakelijk aantal vergaderingen daarvan, wat een technische bedrijfseenheid is, wat de taken van een preventieadviseur zijn, welke verslagen er wanneer afgeleverd moeten worden enzovoort. Een goede opfrissing, niet alleen voor wie met schoolbeleid- en organisatie bezig is, maar ook voor tal van preventieadviseurs. Met enkele concrete vragen triggerde Chris zijn publiek. Tussen de wettelijke voorschriften en de praktijk gaapt soms een kloof.

Chris Vandenbempt lichtte de organisatorische structuren toe

Na een uitgebreid middagbuffet volgde de derde werkwinkel. Ik koos voor **psychosociale risico's**, ingeleid door **Hilde Deman** van IDEWE. In die organisatie zijn er 87 personeelsleden bezig met psychosociale risico's. Zij krijgen meer meldingen rond pesten, stress en burn-out bij leraren en directeurs. Het ziekteverzuim is een eindparameter van

Hilde Deman

het welbevinden op school. Scholen worden gestimuleerd om daar beleidsmatig aan te werken. Daar bestaan verschillende instrumenten voor, zoals een prescreening, een gratis tool Well-Fee, naast de tool Well-BE. We kregen uitleg over 'het huis van werkvermogen' dat rust op een fundament van gezondheid en verder verdieping per verdieping opgebouwd is met competenties, waarden, normen en motivatie, alle faciliteiten om goed te werken en met als dak 'werkvermogen'.

We vernamen voorts dat de functie van directeur en preventieadviseur niet mogen samengaan en dat noch de directeur, noch een bestuurslid als vertrouwenspersoon mag optreden.

In het afsluitend plenum lichtte **Marc Vanbruwaene**, sociaal inspecteur in Brussel, de rol van het Toezicht Welzijn op het Werk (TWW) toe. Hij komt 'overal waar gewerkt wordt', dus ook in scholen. We kregen een presentatie van wat het werk inhoudt, wat de inspectie verwacht en wat ze vaststelt in scholen. TWW focust zich op de welzijnsdomeinen, niet op voedselveiligheid en veiligheid van speelterreinen. Die terreinen zijn voor het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid, de Fed Economie en de onderwijsinspectie. TWW richt zich op werknemers en leerlingen die werken in het kader van

Marc Vanbruwaene

een beroepsopleiding. De spreker gaf cijfers over het aantal agressiegevallen en arbeidsongevallen in de regio Brussel en legde uit welke maatregelen TWW kan opleggen bij overtreding van de wetgeving. Hij vertelde hoe een inspectiebezoek verloopt en waar er ruimte is voor verbetering. Zijn bezorgdheid ging naar de uitdagingen van de STEM-richtingen (omgaan met chemische agentia, risicoanalyse van het uitvoeren van proeven, nieuwe technologieën), de aanwezigheid van asbest, de veiligheid van de stageplaatsen voor leerlingen en de noodzakelijke opleiding van de hiërarchische lijn.

Franky Wauters sloot het geslaagde congres af met een dankwoord aan de leerlingen van het Sint-Guido-Instituut Anderlecht die voor het onthaal gezorgd hebben, de sprekers, de

collega's van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en van Coprant voor de voorbereiding en praktische organisatie en aan de deelnemers. Hij beschouwde het congres als een vorm van waardering voor het werk van de preventieadviseur. "Ze verdienen het om hun ei te kunnen leggen over wat hen bezig houdt en wat beter kan". Nadien volgde nog een netwerkmoment met receptie in de gastvrije hogeschool. *(met dank aan Franky Wauters voor de meeste foto's bij dit artikel)*

Franky Wauters

PERSONALIA

NIEUWJAARSRECEPTIE VICARIAAT ONDERWIJS 9-01-2020

In Corona-tijden denken velen onder ons waarschijnlijk met heimwee terug aan de tijd waarin we nog onbezorgd met collega's en vrienden konden en mochten samenkomen om bij te praten en elkaar met een handdruk, kus of knuffel het beste toe te wensen. Dat geluk kenden we nog op 9 januari 2020 tijdens de nieuwjaarsreceptie die het Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel organiseerde voor al zijn personeelsleden, de pedagogische begeleiders en de inspecteurs-adviseurs r.-k.

godsdienst. Voor het eerst gebeurde dat buiten de muren van het Diocesaan Pastoraal Centrum en binnen die van een café op de Markt van Mechelen. De bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs, Jürgen Mettepenningen hield er een korte toespraak. Daarin ging hij het heikele punt van de komende besparingen in het begeleidingskader niet uit de weg. Het zijn uitdagingen waarvoor we allemaal samen naar oplossingen moeten zoeken.

JÜRGEN METTEPENNINGEN BIJ PAUS FRANCISCUS

Op maandag 24 februari 2020 mocht onze bisschoppelijk afgevaardigde zijn boek 'Franciscus' persoonlijk aan de paus afgeven in het Vaticaan. Het was een van de laatste audiënties die de paus liet doorgaan voor in Italië de coronacrisis uitbrak, vandaar nog de handdruk.

EEN KLEINE OVERWEGING ROND 'VIRUSSEN' EN 'VACCINS'

Paul Vereecke, coördinator katholieke dialogeschool Vicariaat Onderwijs Aartsbisdom Mechelen-Brussel, bezorgde ons deze prachtige 'overweging rond 'virussen' en 'vaccins' naar aanleiding van de Coronacrisis.

Een virus is niet met het blote oog te zien,
zelfs niet met een gewone microscoop.
Om een virus te kunnen zien,
heb je een elektronenmicroscop nodig.

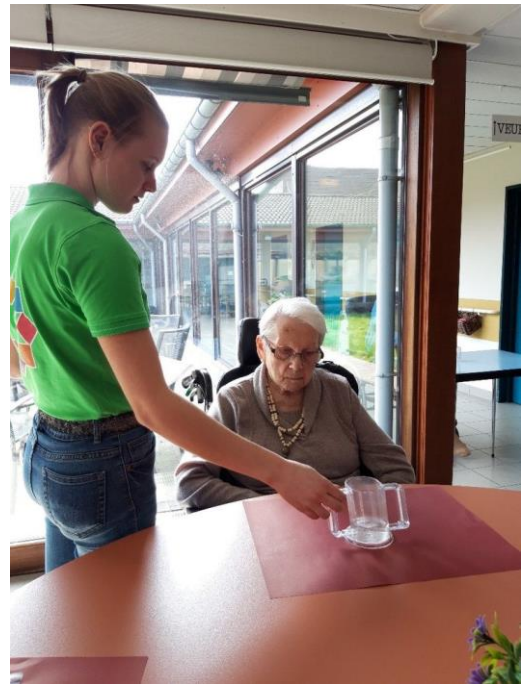
Virus is een Latijns woord en betekent: gif, slijm.
Een virus kan niet op zichzelf leven;
het nestelt zich in een cel van een levend organisme,
maakt die cel kapot en gaat zich dan voortplanten.
Corona is ook een Latijns woord en betekent: krans.
Het coronavirus ziet er mooi uit onder de elektronenmicroscop.
Maar wat het coronavirus aanricht is lelijk als de dood.
Als een sluipend gif heeft het zich in onze lichamen genesteld

en veel lijden veroorzaakt,
bij jong en oud, arm en rijk, gelovige of ongelovige.

We hadden het nochtans zien aankomen,
vanuit het verre China.
We zagen het, maar bleven blind,
collectief verblind door onze manier van leven.
We zagen niet hoe we door onze manier van leven
het virus tot bij ons brachten en lieten woekeren.
Niemand hield het voor mogelijk,
maar het gebeurde toch.
Het coronavirus had een bondgenoot,
een ander virus dat zich in ieder van ons wil nestelen:
het virus van 'nooit genoeg', het virus van 'ik eerst'.
Een duivels virus.

Wetenschappers zijn koortschtig op zoek
naar een vaccin tegen het coronavirus.
Zij zullen dat allicht vinden, en dat is goed, heel goed.

Ondertussen zien we ook hoe mensen
een ander vaccin herontdekken,
een vaccin tegen het virus 'nooit genoeg',
het virus van 'ik eerst'.
We zien dokters en verplegers
die het onmogelijke doen
om mensen te verzorgen en te redden.
Mensen die in instellingen
zorg dragen voor de meest kwetsbare mensen.
Zij ontwikkelen het vaccin van 'maat houden',
het vaccin van 'wat kan ik voor jou doen?'
Een goddelijk vaccin.
Dat vaccin is niet met het blote oog te zien
maar het werkt wel.
Als je dat vaccin toedient aan mensen,
gebeuren er wonderen.
Wat niemand voor mogelijk houdt,
gebeurt dan toch.
Laten we dat vaccin van liefde
aan elkaar toedienen,
vandaag en alle dagen van ons leven.

Voorbeelden van het zorg dragen voor kwetsbare mensen en het ondersteunen van personeel in verzorgingsinstellingen, vanuit de blog '[Handen vol hoop: heldenverhalen](#)'. Foto boven: een leerling van het Oscar Romerocollege Dendermode op stage in een rusthuis. Foto onder: inzameling van mondmaskers en ander beschermingsmateriaal door leerlingen van Stella Maris en Sint-Elisabeth Merksem.